

UDC 342.843(497.6)“2024”
<https://doi.org/10.2298/ZMSDN2594173M>
ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
Примљен: 15. 1. 2025.
Прихваћен: 6. 5. 2025.

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 2024. ГОДИНЕ: АКТЕРИ, ИСТОРИЈАТ И ПОСЛЕДИЦЕ

МАРКО МИЈАТОВИЋ

Београд, Србија
markomijatovic78@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0008-9948-2287>

ПЕТАР МАТИЋ

Институт за политичке студије
Краља Милана 16, Београд, Србија
pmatic75@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0205-9762>

САЖЕТАК: Циљ рада је да пружи целовиту слику редовних локалних избора у Босни и Херцеговини, који су одржани 6. октобра 2024. године и то како у Републици Српској тако и у Федерацији Босне и Херцеговине и Дистрикту Брчко. Рад ће се бавити укупним политичким контекстом који је пратио изборе, представити развој политичко-страначког система код три конститутивна народа – Срба, Бошњака и Хрвата и политичке субјекте који су узели учешћа на овим изборима, као и изборна правила под којима се локални избори у Босни и Херцеговини одржавају. У раду се делом анализирају и локални избори у БиХ од деведесетих година прошлог века до данас како би се испратиле трајекторије и њихов историјски контекст. Коначно, након анализе резултата покушаћемо да дамо основне закључке о порукама које су бирачи послали на локалним изборима и да понудимо предикције о будућем развоју политичке ситуације у Босни и Херцеговини. Локални избори 2024. године били су својеврсни „барометар-избори” уочи наредних избора за органе Босне и Херцеговине и ентитета, који су планирани за 2026. годину. На изборима су међу Србима победили *СНСД*, међу Хрватима *ХДЗ* БиХ, које јесу на позицијама власти, док је међу Бошња-

цима победу однела опозициона *СДА*, што ће свакако имати своје политичке последице у наредном периоду у сусрет општим изборима кроз две године.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Босна и Херцеговина; Република Српска; Федерација Босне и Херцеговине; локални избори; политичке партије

ПОЛИТИЧКО-ДРУШТВЕНИ КОНТЕКСТ ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 2024. ГОДИНЕ

Као и парламентарни избори и локални избори одређују политичко представљање. По свом рангу нижи од централних, они се неретко тумаче као другоразредни или као полигон избори у односу на оне где се бирају представници у националним институцијама [Матић 2013]. Ипак, они у последње време побуђују све већу пажњу како академске, тако и шире јавности.

Питање локалних избора посебно је наглашено у системима који поседују елементе консociјације, с обзиром да је у њима једна од кључних тачака децентрализација. Према Дејтонском споразуму, Босна и Херцеговина је управо замишљена као држава са подељеном влашћу (*power sharing*), упркос настојањима да се та широка децентрализација ублажи смањивањем надлежности једног од ентитета, Републике Српске. Такав контекст неизбежно утиче на изборне процесе на свим нивоима власти и самим тим се одражава и на политичко представљање на локалном нивоу.

У овом раду, ми ћемо се првенствено руководити контекстуалном анализом како бисмо истражили ефекте локалних избора у БиХ кроз време и који су претходили последњем изборном циклусу. Такође, резултати ће бити представљени кроз дескриптивну статистику. Циљ рада је да укаже на контекст и последице локалних избора у БиХ кроз време, са нагласком на последњи изборни циклус.

Одлуком о расписивању и одржавању локалних избора од стране Централне изборне комисије од 8. маја 2024. године локални избори у Босни и Херцеговини расписани су за 5. октобар 2024. године [Централна изборна комисија Босне и Херцеговине – Одлука о расписивању и одржавању локалних избора]. Избори су се одржали у 58 скупштина општина у Федерацији Босне и Херцеговине, 53 скупштине општине у Републици Српској, за 111 начелника општина, 21 градску скупштину у Федерацији Босне и Херцеговине, 10 скупштина градова у Републици Српској, 31 градоначелника и Скупштину Брчко Дистрикта. Па ипак, услед катастрофалних поплава до којих је дошло уочи избора и у чијој сенци је протекао изборни дан, одлуком Централне изборне комисије избори су одложени у општинама Јабланица, Коњиц, Кисељак, Крешево и Фојница [Centralna izborna komisija BiH, 2024] – и то у Коњицу, Кисељаку, Крешеву и Фојници за 20. октобар, а у Јабланици за 3. новембар 2024. године.

Свакако су посебан политички значај имали локални избори у највећим градовима – Сарајево, Тузла, Зеница, Мостар и Бихаћ у Федерацији

Босне и Херцеговине, односно Бања Лука, Приједор, Добој, Бијељина и Требиње у Републици Српској [Nurković 2012: 49–59].

Укупно је бирано око 3.300 већника (одборника) у скупштинама општина и градова. На та места је пледирало 296 политичких субјеката (110 партија, 58 коалиција, 76 независних кандидата, девет листа независних кандидата и 43 независна кандидата националних мањина) и 26.089 кандидата, односно преко осам за једно место. Жреб о поретку на изборним листама одржан је 25. јула у Централној изборној комисији, по први пут електронски. Право гласа имало је 3.400.204 бирача [Odluka o o zaključivanju Centralnog biračkog spiska sa stanjem na dan 22.08.2024. godine]. То је изазивало контроверзе у јавности имајући у виду да је број бирача био једва 100 хиљада мањи од броја становника пописаних на последњем попису становништва из 2013. године.

Изборни процес донео је и пилот-програм осавремењивања изборног поступка на бирачким местима и рада Централне изборне комисије кроз коришћење електронске, оптичке опреме за идентификацију бирача и трансмисију резултата [Evo kako glasati na biralištima u BiH gdje se koristi elektronska oprema, 6. 10. 2024].

Редовни локални избори одржани су у контексту који није одударао од претходних избора у Босни и Херцеговини. Политичке прилике у земљи биле су и остале оптерећене константним политичким тензијама, пре свега на националној основи. Већ су одавно познати ставови конститутивних народа – Бошњаци желе централизацију земље, Срби желе повратак на изворни Дејтонски политички оквир који њиховој Републици Српској треба да врати надлежности које су временом прешле на централни ниво власти БиХ, док је Хрватима у првом плану јачање аутономије у правцу територијалног заокруживања већински хрватских територија пре свега у ентитету Федерација Босне и Херцеговине.

Све ове основне тежње конститутивних народа потребно је, наравно, укрестити и са политичким поделама у оквиру националних корпуса, што се и редовно дешава на изборним циклусима.

Међу Србима у Републици Српској *СНСД* Милорада Додика доминантно влада већ 16 година, док је опозиција у одступању и већ годинама уназад у процесу јаке фрагментације, при чему су ипак водеће опозиционе позиције задржали *СДС – Воља народа* Милана Миличевића, *ПДП* Борислава Бороновића и *Листе за правду и ред* Небојше Вукановића. Међу Бошњацима је од претходних општих избора 2022. године доминацију са наглашенијом националном платформом преузела коалиција тзв. „Тројке” – *СДП* БиХ Нермина Никшића, *Народ и правда* Елемедина Конаковића и *Наша сјранка* Едина Форта [Мијатовић 2023]. У опозицији је остала дуго времена водећа бошњачка партија *СДА* Бакира Изетбеговића. Међу Хрватима водећу улогу још од увођења вишепартијског система у Босни и Херцеговини већ деценијама има *ХДЗ* БиХ Драгана Човића. Иако је *ХДЗ* БиХ у последњим годинама преузео кораке да евентуалне нове политичке опције узме у коалицију на националном нивоу – како кроз форму Хрватског народног сабора, и да кроз предизборне коалиције чиме је

додатно отупела оштрицу своје опозиције, то ипак није доминантно утицало на локалне изборе у хрватским срединама поготово услед повољних услова за самостални наступ политичких опција услед ниског цензуса, где су се појавиле или пак оживеле раније утицајније политичке опције. Због важности меандрирања политичких опција, посебно на локалним изборима касније ћемо посебно посветити пажњу на њих.

Ионако усијану политичку атмосферу уочи избора, који се у Босни и Херцеговини законском одредбом традиционално одржавају првог викенда, недеље у октобру месецу, додатно је подгрејала комеморација жртвама страдања Бошњака у заштићеној УН зони Сребреница 11. јула 1995. године.

Република Српска је, након потписивања Декларације о заштити националних и политичких права и заједничкој будућности српског народа [Deklaracija o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda, 8. 6. 2024] усвојеној на Свесрпском сабору одржаном у Београду, 8. јуна 2024. године, приступила усвајању одговарајућих законских аката како би документ био реализован.

Власти Републике Српске све више су окренуте иницијативама повраћаја надлежности, па је тако усвојен Изборни закон Републике Српске и Закон о референдуму и грађанској иницијативи, што је средином јула наишло на осуди Савета за имплементацију мира, са оценом да „Република Српска ради на паралелном законском оквиру, и тако крши Изборни закон БиХ и ствара ризик за спровођење избора” и закључком да „међународна заједница неће дозволити никакво подривање надлежности државе, те да се позивају сви релевантни политички субјекти да обезбеде заштиту државе подношењем захтева за оцену усклађености ових закона са уставним и правним поретком БиХ” [Канцеларија високог представника / Office of the High Representative (OHR), 2024]. Доцније је овај акт „привремено стављен ван снаге” од стране Уставног суда Босне и Херцеговине. Истовремено, пред Судом БиХ се води судски поступак, покренут 2023, против председника Републике Српске Милорада Додика услед непоштовања одлука високог представника за БиХ.

Поред критика пре свих бошњачких партија, власт Републике Српске под вођством *СНСД* нашла се на удару критика опозиције да „члан 29. Декларације о заједничком прослављању Дана државности – Срећења у Србији и Републици Српској заправо представља одрицање од прославе 9. јануара као Дана државности Републике Српске”. И да је и то „корак уназад и узмицање пред захтевима међународне заједнице, предвођене западним земљама, да се не уводи планирана Агенција за лекове на нивоу Републике Српске, да се свесно каснило са усвајањем Изборног закона Републике Српске, како би се и ови избори одржали по одредбама заједничког Изборног закона Босне и Херцеговине јер је процедура већ започела и како би се тај документ могао користити за политичку трговину до општих избора 2026, итд.” Наравно, оштре критике опозиције биле су упућене и на укупну економску ситуацију у Републици Српској.

Из хрватских кругова поново су оживеле приче о „трећем, хрватском ентитету” као предуслову остваривања једнакоправности три конститу-

тивна народа, о чему је говорила и европосланица ХДЗ-а Жељана Зовко [Jerковић 2024].

С друге стране, већ традиционално уочи избора дошло је до појачаних дипломатских активности од стране Хрватске (посета премијера Андреја Пленковића Босни и Херцеговини, односно Сарајеву и Мостару [Полићка, 2024], као и Србије, премијера Милоша Вучевића Републици Српској, односно Бањалуци и Српцу [Кадрић 2024].

Важност изборног процеса и за Сједињене Америчке Државе потврдила је и посета заменика Државног секретара Александра Касанофа (Alexander Kasanof), дан након избора 7. октобра, приликом које је разговарао са сва три члана Председништва БиХ [RTV BN, 7. 10. 2024, Помоћник Blinkena sa članovima Predsjedništva].

На плану европских интеграција БиХ стагнира, што је и констатовано у Извештају Европске комисије у коме се наводи: „реформе у контексту европских интеграција стагнирају од марта, а од власти траже реформу правосуђа, одлучнију борбу против корупције и усклађивање вањске политике с Европском унијом” [Memčić 2024].

ИЗБОРНА ПРАВИЛА ЗА ЛОКАЛНЕ ИЗБОРЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Састав општинских и градских скупштина се одређује тако да локалне самоуправе са мање од 8.000 бирача у Централном бирачком списку имају између 11 и 17 одборника; локалне самоуправе које имају између 8.000 и 20.000 бирача имају између 17 и 25 одборника; локалне самоуправе са преко 20.000 бирача имају између 25 и 31 одборника (члан 13.2. Изборног закона БиХ). Мандат траје четири године (члан 13.11. Изборног закона БиХ). За подношење кандидатуре за скупштину општине/града и председника општине/градоначелника потребно је 100 потписа бирача у локалним самоуправа са мање од 10.000 регистрованих бирача, односно 200 потписа бирача у локалним самоуправама са више од 10.000 регистрованих бирача.

Сходно Изборном закону Босне и Херцеговине, изборни цензус на локалном нивоу је 3%, а расподела мандата се врши Сент-Легијевом методом (резултати сваке листе се деле са 1, 3, 5, 7 итд.) и тако поређани количници се поређају по величини док се не испуни потребан број општинских или градских одборника у скупштини општине/града (члан 9.5. Изборног закона БиХ). Уколико дође до случаја да све странке имају исти количник у расподели мандата, примењује се жребање (члан 13.5. Изборног закона БиХ). Ако дође до престанка мандата појединог одборника на његово место долази следећи са кандидатске листе (члан 13.5. Изборног закона БиХ).

Иначе, Сент-Легијева метода расподела мандата, за разлику од шире присутне Д’Онтове методе (количници се ређају поделом са бројевима 1, 2, 3 итд.), доноси генерално веће бенефите мањим странкама [Kasаровић 2006]. Овакво решење расподеле мандата види се у контексту жеље међу-

народне заједнице, нарочито видљиве непосредно након рата, да долази до лакшег формирања нових партија и чешће промене власти и потенцијалног слабљења ратних, превасходно десничарских политичких елита код сва три конститутивна народа – Срба, Бошњака и Хрвата у правцу фаворизовања либералних, проевропских партија.

Бирачи на локалном нивоу имају могућност преференцијалног гласања, тако да предност при добијању мандата имају кандидати који освоје више од 10% преференцијалних гласова (члан 13.5. Изборног закона БиХ). Бирачи могу дати три преференцијална гласа, уколико дају више од тог броја, рачуна се само глас за кандидатску листу, док се преференцијални гласови не важе.

Поред политичких странака конститутивних народа у БиХ – Срба, Бошњака и Хрвата гарантовано право на заступљеност у локалним парламентима имају и националне мањине које су на последњем попису чиниле преко 3% становништва поједине општине или града. Удео националне мањине од најмање 3% у локалној самоуправи гарантује једно место у локалном парламенту, а све детаље у обавези је да прецизира статут општине/града (члан 13.14. Изборног закона БиХ).

За разлику од општина и градова који у свом саставу немају градске општине где се одборници бирају директно, одборници скупштина градова који у себи имају градске општине, што се у пракси своди само на градове Сарајево и Мостар, бирају се посредно од стране градских општина, пропорционално оствареним резултатима кандидатских листа странака, коалиција, независних кандидата и група грађана на изборима (члан 13.10. Изборног закона БиХ).

Председници општина и градова који у себи немају градске општине бирају се у складу са важећим законима БиХ и ентитета, те статутима градова и општина. Углавном се практикује избор председника општине/градоначелника системом релативне већине. Градоначелници градова који у свом саставу имају градске општине бирају се посредно од стране одборника градских скупштина (члан 13.10. Изборног закона БиХ).

Законско решење о непосредном избору председника општине/градоначелника усвојено је 2004. године. Иако су на почетку јавне расправе политичке странке биле против овог решења, научна јавност, невладини сектор, грађанска удружења, уз пресудну улогу представника међународне заједнице, усвојила је решење о непосредном избору председника општине/градоначелника [Pejanović i Sadiković 2010: 103].

Изборним законодавством БиХ предвиђена је и могућност опозива градоначелника и председника општине који се бирају непосредно, у складу са законима БиХ, ентитета, те статутима општина и градова (члан 13.9. Изборног закона БиХ).

Као и током изборног процеса 2022. године, Канцеларија Високог представника умешала се и у изборни процес локалних избора 2024. године (Одлука Високог представника бр. 17/24 од 26. марта и од 2. априла 2024. године). Ове измене омогућиле су пре свега спречавање ранијег проблема тзв. „трговине бирачким одборима”, у којима су одређене, мање, често

„фиктивне” странке, добијале места у бирачким одборима у којима је извесно да неће имати значајан резултат, па су онда предизборним договорима трампиле та места у бирачким одборима за нека друга бирачка места, што је углавном водеће странке доводило у привилегован положај. У правцу решавања овог проблема високи представник је наметнуо решење да председник бирачког одбора мора бити нестраначка личност именована од стране Централне изборне комисије БиХ, да сваки политички субјект може имати само два члана одбора (члан и његов заменик) и у њен сазив могу ући само кандидати предложени само од стране политичких опција странке заступљених у локалним парламентима [РТВ БН, 2024. Предсједници бирачких одбора не смију бити чланови странака]. Кампања траје месец дана уочи избора а завршава 24 часа пре отварања бирачких места те се прописује забрана превремене „преурањене кампање”, за шта су предвиђене углавном новчане казне [Локални избори 2024]. Између осталог, наметнутим изменама Закона електронски медији који намеравају да се баве овим изборним процесом морају своју власничку структуру учинити транспарентом итд.

Дакле, према роковнику Централне изборне комисије, политички субјекти (политичке странке и независни кандидати) су од 9. до 24. маја требали да поднесу пријаву за оверу учешћа на изборима. Од 10. до 18. јуна вршила се пријава за оверу учешћа на изборима коалиција и листа независних кандидата. Политички субјекти су подносили пријаве за учешће на изборима од 26. јуна до 8. јула. Дана 22. августа објављен је коначан број бирача с правом гласа на изборима. Све прихваћене кандидатске листе објављене су у службеним новинама и дневној штампи. Изборна кампања започела је 7. септембра и трајала је све до изборне ћутње, 24 часа уочи отварања бирачких места, тј. до 5. октобра у 7,00 часова.

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – АКТЕРИ

Развој страначког система у Републици Српској, још од њеног настанка почетком 1992. године, у почетку прати доминација *Српске демократске странке*, чији је оснивач и први председник Радован Караџић. СДС је настала као народни покрет Срба у Босни и Херцеговини са обновом вишепартијског система и првих избора 1991. године, заснована на десним позицијама наглашеније националне оријентације, која је и формирала власт са муслиманском (бошњачком) *Српском демократском акцијом* и хрватском *Хрватском демократском заједницом* БиХ [Рејановић 2010: 90]. Као и први вишестраначки избори у Хрватској, и они у Босни и Херцеговини (18. новембар 1990) донели су наглашенију етничку хомогенизацију око националних странака, што је било најизраженије код Хрвата За СДА гласа 51% Муслимана/Бошњака, за СДС 59% Срба и за ХДЗ чак 66% Хрвата. Око 45% становништва није гласало за етничке странке [Cvitić 2006: 51].

Тако су и први локални избори у БиХ 1990. донели превагу националних странака. СДА је освојила 29,97%, СДС 28,59%, ХДЗ 17,22%, СК БиХ – *Српска демократска јромена* 9,06%, *Савез реформских снага*

6,57%, Демокрајски социјалистички савез 1,65%, Муслиманско бошњачка организација 0,71%, Савез социјалистичке омладине – Демокрајски савез БиХ 1,10% и Српски њокреј обнове 2,34%. Од укупно 6.299 места у општинским скупштинама странка СДА је освојила 1.888 места, СДС 1.801, ХДЗ 1.085, СК БиХ – Сјранка демокрајских њромена 571, Савез реформских снаја Јујославије 414 и остали учесници 540 [Zukić 2012: 70]. До сличне ситуације и преминације политичких партија долази и у првим послератним локалним изборима, одржаним 1997. [Nagradić 1998]. И на наредним изборним циклусима локални избори пратили су углавном политичку конјуктуру са националних избора.

СНСД је формално настала као својеврсни настављач традиција Савеза реформских снаја последњег савезног премијера Анте Марковића, који је у БиХ на првим вишепартијским изборима са својим либералним и социјалдемократским програмом забележио значајан успех. Тако је СНСД наглашавао пре свега своју социјалдемократску компоненту, иако је од доласка на власт у Републици Српској од 2006. па све до данас приметан изразит отклон СНСД према десним и националним позицијама. У наредним редовима ћемо скицирати основне трајекторије развоја политичких актера у Републици Српској, који су коначно и узели учешћа на локалним изборима у октобру 2024. године.

Током рата у Републици Српској основана је неколицина нових политичких странака, било да се ради о аутохтоним странкама било о подружницама странака из Србије. Непосредно након рата дошло је до праве ренесансе оснивања политичких партија у сусрет општим изборима 1996. и локалним изборима 1997. [Nagradić 1998: 51]. Многе од тада основаних странака у међувремену су престале да постоје, а ми ћемо дати генезу странака које су водиле водећу улогу како током рата, тако и у послератном периоду – СНСД, СДС, ПДП, СПРС, ДНС и др.

Сјранка независних социјалдемократија настала је, дакле, 1996. од стране посланика Народне скупштине Републике Српске Милорада Додика и ранијег посланика Савеза реформских снаја у Скупштини БиХ и председника ИО СО Лакташи. Формално странка је основана 2002. године уједињењем са Демокрајском социјалистичком ѡартијом [Markešić 2010: 128–133]. СНСД је на власти у Републици Српској у периоду 1998–2000. и од 2006. до данас. Био је у дугогодишњем партнерству са Социјалистичком ѡартијом и Демокрајским народним савезом. Из СНСД-а је 2024. настао Независни покрет Својим ѡућем Игора Радојичића, некадашњег председника Народне скупштине Републике Српске из периода 2008–2014.

Социјалистичка ѡартија Републике Српске (СПРС) основана је 1993. године као „продужена рука” СПС из Србије, и на њеном челу је од 2002. Петар Ђокић. СПРС у власти учествује 1997–2000, као и после 2006. у стратешком партнерству са СНСД.

Српска демокрајска сјранка (СДС) основана је 1990. године и вршила је власт уочи, током и после рата (1991–1998. и 2001–2006) у Босни и Херцеговини и Републици Српској, а потом и у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Како СДС није била миљеник међународне заједнице,

посебно западних земаља, која је после рата имала значајан утицај у земљи, у СДС је често долазило до подела. Из ње је настао *Српски народни савез (СНС РС)* који је вршио власт крајем 1990-их (1997–2000). Из окриља те странке 2000. године настаће *Демокрајски народни савез* који ће у наредном периоду имати значајну политичку улогу, пре свега као савезник СНСД-а. Након 2006. и дугог боравака у опозицији из СДС-а се издвајају бројне политичке опције окупљене око високих функционера ове странке и то *Савез за народни њрејород, Демокрајска њарѝија* (основао је 2009. тадашњи председник СДС-а Драган Човић; ова странка је 2013. са *Народном демокрајском њарѝијом* формирала *Народно демокрајски њокреј*). *Савез за демокрајску Српску* (основао је 2010. године бивши председник СДС-а Драган Калинић), *Уједињена Српска* (формирао је 2015. народни посланик СДС-а Ненад Стевандић, сада у коалицији са СНСД-ом), *Народна сѝранка* (формирана је 2016. године од стране бившег председничког кандидата СДС-а Огњена Тадића, који је сада саветник председника Републике Српске), *Покрет Усѝјешна Српска* (основан 2016. од стране народног посланика СДС-а из Бијељине Златка Максимовића), *Изворни СДС* (настао је 2016, наредне године је променила име у *Изворна Српска* и ујединила са странком *Уједињеном Српском*), *Прва СДС* (настала из реда оснивача СДС-а 2017. године, на челу са Радомиром Лукићем, касније сарађивала са *Народним њокрејом Српске* и *Покрејом Усѝјешна Српска*, посредно дајући подршку СНСД-у), *СДС Семберије* (основана 2020. од стране дугогодишњег градоначелника Бијељине из редова СДС-а Мићо Мићића јер је бијељински одбор искључен из СДС-а услед жеље да формира коалицију са СНСД-ом на локалном нивоу).

Демокрајски народни савез (ДНС), основан 2000. сада је под лидерством Ненада Нешића (раније под дугогодишњим лидерством бившег градоначелника Приједора Марка Павића). Савез је дуго времена био отпоран на поделе, да би 2018. настао *Демокрајски савей (ДЕМОС)* на челу са дотадашњим замеником председника ДНС-а Недељком Чубриловићем, а 2020. *Народна њарѝија Српске (НПС)* основана је од стране дотадашњег посланика ДНС-а Дарка Бањца. Оне су у мандатном периоду од 2022. године у власти у Републици Српској и БиХ као коалициони партнери СНСД-а. Нису били реткост ни преласци из СДС-а у највећег опонента – СНСД, па је тако 2018. након искључења из странке, градоначелик Добоја Обрен Петровић колективно са целим ОО СДС Добој пришао СНСД-у чиме је фактички донео превагу СНСД-а у овом важном граду Републике Српске, који је дуго важио као опозициони.

Такође и *Парѝија демокрајској њроѝреса*, основана 1999, чији је први председник Младен Иванић [Marković 2010: 123–127] била је дуго времена отпорна на поделе, али је и до ње дошло 2019. када је издвојен *Нови њочешак Добој (НПД)*, а потом је 2022. из странке изашао део чланства из региона Приједора који је формирао *Поѝкозарски народни њокреј* са Далибором Грабежом на челу [PrijedorDanas.com, 2023], те је 2023. године странку напустила и бивша потпредседница и кандидат за председника Републике Српске Јелена Тривић која је основала *Народни фронтѝ*. У Бра-

тунцу је 2022. председник општине Срђан Ранкић¹ основао *Српски народни покрет* који је 2024. приступио *Народном фронту* Јелене Тривић [SprskaInfo, 2023].

Интересантна је чињеница да је *Српска радикална странка* Републике Српске, првобитно органски део *Српске радикалне странке* из Србије, основана у Републици Српској 1992. године и током рата је по популарности била другопласирана, иза *СДС*-а. Након рата дошло је до размимоилажења са *СРС*-ом из Србије око домета Дејтонског споразума, јер се део *СРС*-а у Републици Српској слагао са Дејтонским политичким оквиром док га је део одбијао. Тако је 2004. године настала *СРС* Републике Српске Миланка Михаљице и *СРС Војислав Шешељ* коју је водио Мирко Благојевић.

СРС Републике Српске је 2019. колективно приступила *Партији демократској пројекта*, а *СРС Војислав Шешељ* од 2014. успоставља сарадњу са *Српском најредном странком* Републике Српске, а распуштена је 2016. године услед неслагања са београдском централом. Под називом *СРС „9. јануар”* ова политичка формација заједно са *Српском најредном странком* Републике Српске, *Јединственом најредном странком* и *Српском најредном странком – Изворна*, формира 2018. године *Српску најредну странку*.

Коначно, *Српска најредна странка* у Републици Српској, са подршком *СНС*-а из Србије, основана је 2009. године. На њеном челу били су Лука Кеџман (2009–2010), Адам Шукало (2010–2013), Хаџи Јован Митровић (2013–2017), Љубиша Алаџић (2017–2018) и председник поменуте уједињене *Српске најредне странке* Дарко Матијашевић (од 2018). *СНС* у Републици Српској и БиХ нема парламентарни статус. Иначе, део *СНС* у Републици Српској предвођен Адамом Шукалом напустио је *СНС* 2013. године и формирао политичку странку *Најредна Српска* која на листи *ДНС* 2014. стиче парламентарни статус. Након подела у *Најредној Српској* посланик Адам Шукало наступа као независни посланик у оквиру посланичког клуба *ПДП*, да би 2020. године био изабран за народног посланика *СНС*-а у Народној скупштини Републике Србије.

Код партија Бошњака и Хрвата у Републици Српској, на републичким и локалним изборима учешћа узимају махом бошњачке партије из Федерације Босне и Херцеговине, неретко у коалицијама као 2022. (коалиција „Покрет за државу”, која је окупила водеће бошњачке странке *СДП* БиХ, *СДА* и др.). Хрватски политички елемент углавном заступа *ХДЗ* БиХ.

Гласови из опозиције (*За правду и ред* – листа Небојше Вукановића) говорили су да *СНСД* уочи ових локалних избора има доминантну позицију поготово у Бањалучкој и Подрињској (Зворничкој) регији, те да опозициони блок који, и поред повремених међусобних разлика, чини блок *СДС – ПДП – Народни фронт – Листа за правду и ред*, има одређене шансе за продор у Херцеговини – Фоча, Гацко, Билећа, Љубиње, Невесиње, Требиње, као и у Семберији – Бијељина, Лопаре, Угљевик, и у Посавини – Шамац, Модрича и Дервента.

¹ Изабран за председника општине као независни кандидат.

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – АКТЕРИ

Бошњачка политичка елита, као елита најбројнијег народа у БиХ, била је кроз тада доминантну странку *СДА* носилац идеје о осамостаљењу земље, што је била одлука која је непосредно или бар посредно одвела БиХ у правцу грађанског рата (1992–1995), који је завршен Париско-дејтонском уговором који конституише БиХ као својеврстан савез две државе – чланице Републику Српску и Федерацију Босне и Херцеговине. *СДА* је свакако представљала странку окупљену око наглашено верски опредељених Муслимана (Бошњака) окупљених око „Младомуслиманског круга” чији је водећи представник био Алија Изетбеговић. *СДА* је главног конкурента имао у *СДП*-у БиХ, наследника Савеза комуниста Босне и Херцеговине, која је инсистирала на сентименту (јединствене тј. унитарне и свакако секуларне) Босне и Херцеговине три једнакоправна, конститутивна народа како је она постојала у време социјалистичке Југославије.

Међу Бошњацима након последњих државних и ентитетских и кантоналних избора 2022. водећу улогу имају странке коалиције тзв. „Тројке”, коју чине *Социјалдемократска партија* БиХ, *Народ и правда* и *Наша странка*. То је значајна промена у односу на ранији период, дужи од једне деценије у којој је бошњачком политичком сценом доминирала *СДА*.

Социјалдемократска партија БиХ настала је трансформацијом Савеза комуниста БиХ и по својим програмским документима баштини традицију *Социјалдемократске странке* БиХ из 1909. године [Markešić 2010: 134–143]. Први председник био је универзитетски професор Нијаз Дураковић, потом Златко Лагумџија, а сада Нермин Никшић. Из *СДП*-а БиХ настала је *Социјалдемократска унија* БиХ (2003) који су формирали оснивачи *СДП*-а БиХ Миро Лазовић, Нермин Пећанац [Markešić 2010: 144–148], потом и *Демократски фронт* (2013) који је основао дотадашњи председник сарајевске општине Ново Сарајево, први амбасадор БиХ у Србији, хрватски члан Председништва и потпредседник *СДП*-а БиХ Жељко Комшић. Из *Демократског фронта* се 2016. издвојио *Грађански савез (ГС)* формиран од стране његових високих функционера Реуфа Бајровића и Емира Суљагића, чији је актуелни председник Мухамед Фазлагвић. На регионалном нивоу, из *ДФ*-а је 2018. године настао *Покрећ за модерну и активну Крајину (ПОМАК)* у Унско-санском кантону.

Из *СДП*-а БиХ се у Тузланском кантону 2019. године издвојила нова странка – *Социјалдемократије* БиХ (*СД* БиХ).

Народ и правда је настала из *СДА* 2018. од стране премијера Кантона Сарајево и актуелног министра иностраних послова БиХ Елмедина Конаковића, на платформи проевропске, босанскоунитарне политике.

Наша странка чији је садашњи лидер Един Форто настала је 2008. која је настојала да промовише мултинационални концепт прилагођен оквирима бошњачке политике. Дуго времена била је на маргини политичких догађања постижући значајније резултате само на локалним изборима у Сарајевском, Тузланском и Кантону 10 (Ливањски кантон).

Водећа опозициона СДА формирана је 1990. и за првог лидера је изабран Алија Изетбеговић. Странка је формирана као „политички савез грађана Југославије који припадају муслиманском културно-повијесном кругу, као и других грађана Југославије који прихватају програм и циљеве странке” [Markešić 2010: 163–172]. Странка има неприкосновену улогу у политичком животу Бошњака у ратном и послератном периоду и на власти је 1990–2000, 2002–2010. и 2014–2022.

И СДА није била отпорна на повремене политичке поделе, па је тако из њеног окриља настала *Муслиманско-бошњачка организација (МБО)* Адила Зулфикарпашића и Мухамеда Филиповића, *Демокрајски народни савез БиХ* (доцније *Лабуристичка партија БиХ*) Фикрета Абдића у Великој Кладуши 1993. године [Markešić 2010: 53–60], потом *Странка за Босну и Херцеговину (СБиХ)* коју је основао високи функционер СДА Харис Силајдић 1996. [Markešić 2010: 173–180], из реда чланова СДА Цазина и Цазинске крајине настала је *Странка демокрајских активности (А-СДА)* 2008, као и регионална *Партија демокрајских активности (ПДА)* у Тузли 2018. Из СДА настаје и *Најпријег БиХ!* (2024) која узима учешћа на овим локалним изборима.

Неретко је уз помоћ представника међународне заједнице у Федерацији Босне и Херцеговине, поготово у Сарајеву као главном граду, након рата покушавано са формирањем класичних проевропских либералних „мултинационалних” странака. Њихово формирање није наилазило на већи одјек, изузев у случају *Наше странке* (која је, пак, до уласка у власт 2022. била у опозицији 18 година, често ванпарламентарној). Између осталог, то је био случај и са формирањем *Нове евројске савеза* 2021. (коју су формирале *Нова босанскохерцеговачка иницијатива* и *Партија демокрајске активности – ПДА*). Из НЕС-а се 2023. издвојила *Снага народа (СН)* која учествује у власти на нивоу Федерације Босне и Херцеговине са странкама тзв. „Тројке” (*СДП БиХ*, *НИП*, *Наша странка*), као и хрватске *ХДЗ БиХ* и *ХДЗ 1990*.

Једно време важну политичку улогу међу Бошњацима имали су и *Босанско-херцеговачки патриотски савез* бошњачког ратног командата Сефера Халиловића [Markešić 2010: 48–52], те *Савез за бољу будућност БиХ (СББ БиХ)* основан 2009. од стране медијског магната и власника најтиражнијег дневног листа-таблоида *Дневни аваз* Фахрудина Радончића, али су они временом пали на маргину политичке сцене.

Код босанско-херцеговачких Хрвата већ више од три деценије након обнове вишестраначког система у БиХ има *Хрвајска демокрајска заједница БиХ* основана 1990, на основама десне, националне политике, на чијем је челу неприкосновени лидер Драган Човић и који је на тој позицији готово две деценије (од 2005) [Markešić 2010: 70–82]. *ХДЗ БиХ* није имала никаквог конкурента са леве позиције политичког спектра. То је, парадоксално, могла да буде само *СДП БиХ* која је пледирала на политичко представљање сва три конститутивна народа, па самим тим и Хрвата, а што је у, по Хрвате неповољном институционалном аранжману (избор хрватског члана Председништва БиХ у Федерацији БиХ као једној изборној

јединици) довело до прегласавања и избора кандидата *СДП* БиХ (доцније *ДФ*) Жељка Комшића за хрватског члана Председништва 2006, 2010. и коначно 2022. Од почетка је функционисала као органски део *ХДЗ*-а Хрватске, партије десне, националистичке оријентације верно пратећи смернице политичког Загреба (од оснивања аутономне ратне Хрватске заједнице Херцег-Босне па све до потписивања Вашингтонског споразума 1994, којим су окончана непријатељства и сукоби Хрвата и Бошњака и договорено формирање заједничке муслиманско (бошњачко)-хрватске федерације у оквиру БиХ). У оквиру политичке комбинаторике својствене унутарполитичким кретањима у БиХ већ дуже од деценије *ХДЗ* БиХ има блиске везе са српским политичким фактором, пре свега оличеном у *СНСД*-у.

Након рата дошло је до подела у *ХДЗ*-у БиХ, из којег се издвојила *Нова хрвајска иницијатива (НХИ)* на челу с бившим председником *ХДЗ*-а БиХ Крешимиром Зубаком. *НХИ* није имао већег одјека у хрватском бирачком телу [Markešić 2010: 119–122]. Највећа подела у хрватском политичком блоку у БиХ наступила је 2006. године када је из окриља *ХДЗ*-а БиХ настала нова странка *ХДЗ 1990* Боже Љубића и која је у наредној деценији играла значајнију улогу међу босанско-херцеговачким Хрватима [Markešić 2010: 83–87]. Нешто доцније, у мандатном периоду 2010–2014. међународна заједница, желећи да разбије монопол *ХДЗ*-а БиХ дала је примат и *ХСП*-у БиХ која са *ХДЗ*-ом још од ратног периода има прилично дугу историју неслагања [Markešić 2010: 103–107]. Коначно у Средњобосанском кантону крајем 2023. године из *ХДЗ*-а БиХ настаје *Хрвајски демокрајски савез (ХДС)* [У Жерџу се оснива *HDS – Hrvatski demokratski savez*, 22. 12. 2023].

Ипак, оснивањем кровног Хрватског народног сабора 2015. године све хрватске политичке опције су окупљене под „једном заставом” и фактички је тиме призната преминација *ХДЗ*-а БиХ (и од стране *ХДЗ 1990* и од стране *ХСП*-а БиХ), која је од тада започела са интензивнијом сарадњом са мањим политичким опцијама, што је посебно било видљиво на националним, ентитетским и кантоналним изборима 2022. године када у широкој коалицији са *ХДЗ*-ом БиХ наступају и *ХСП* БиХ, *Хрвајска демокрајска унија (ХДУ)*, *Хрвајска сјранка љева др Анџе Сјарчевић (ХСПАС)*, *Хрвајски расиј (ХРАСТ)*, *Хрвајска сјранка љева Херцег-Босне (ХСПХБ)*, *Хрвајска сељачка сјранка – ХСС* основана 1993. [Markešić 2010: 95–99], *Хрвајска сељачка сјранка Сјјејан Рагић (ХСССР)*, *Хрвајска кришћанско-демокрајска унија – ХКДУ* [Markešić 2010: 88–90]. *ХДЗ 1990* и *Хрвајска рејубликанска сјранка* су самосталним наступом на кантоналном нивоу демонстрирале извесну политичку аутономију. Очекивано, ове мање странке су у условима олакшаног представништва учествовале и на локалним изборима у октобру 2024. године.

Одређен утицај међу Хрватима, али и Бошњацима и Србима у Федерацији Босне и Херцеговине имала је и *Народна сјранка – радом за бољийак (НС-РзБ)* основана 2001. од стране приватног предузетника Јерка Ивановића Лијановића, али је и она временом пала на политичку маргину.

Аутохтоне српске странке у Федерацији БиХ не постоје, осим ако се изузму локални покрети у већински српским општинама Кантона 10 (Ливањски кантон) и Унско-сански кантон (Дрвар, Босанско Грахово, Гламоч), али на њима редовно наступају српске странке из Републике Српске.

ПРЕДИЗБОРНА КАМПАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ – ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Предизборна кампања за локалне изборе у Босни и Херцеговини, односно у оба ентитета, имала је карактеристике које нису одступале од генералних кампања у другим вишестраначким системима. Странке су имале централизоване кампање, прилагођене локалним приликама. Током кампања организовани су предизборни скупови, објављиване су рекламе на интернет мрежама, билбордима, промотивним штандовима, странке су се представљале на електронским медијима, али и, већ помало заборављеним изборним дуелима противкандидата на радио-програмима као што је то био случај у Бихаћу [Radio Bihać, 2024].

Наравно, водеће странке наступиле су са својим водећим предизборним слоганима. У Републици Српској *СНСД* је наступио под слоганом „Побиједит ће Српска”, *СДС* под слоганом „Воља народа”, *ПДП* „Српска на првом мјесту”, *ДНС* „Сложни за Српску”. У Федерацији БиХ међу бошњачким странкама *СДА* је наступила под слоганом „Избор народа – сада је јасно зашто”, *СДП БиХ* „Настављамо одговорно”, *Народ и правда* „Боље”, *ДФ* „Енергија промјене”, итд. Код хрватских партија, *ХДЗ БиХ* је уз кровне слогане „Заједништвом до промјене”, „Стварамо промјене за будућност” користио више локалних слогана („Најбољи за Томиславград”, „Широки Бријег – нови људи за нове изазове”, итд.). Слично је и са *ХДЗ 1990* уз глобални слоган „Храбро напријед!” (*ХДЗ 1990* Томиславград – Вјера, знање, честитост”, *ХДЗ 1990* Чапљина – „Снагом младих покренимо Чапљину”, итд.).

Доминантан утисак је био да су слогани „неиновативни, анемични, негативни, без јасне поруке и без разлике од оних са општих избора” [Obrdaj 2024].

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – РЕЗУЛТАТИ

На локалним изборима 2024. на нивоу БиХ гласало је 1.560.097 (45,88%) гласача. Излазност је пратила тенденција пада излазности у односу на претходне изборне циклусе – 2020. године излазност је износила 50,40%, а 2016. године 53,88%.

Резултати у Републици Српској донели су убедљиву победу *СНСД*-а. Од 64 локалне самоуправе у овом босанскохерцеговачком ентитету *СНСД* је добио 45 (Источно Сарајево, Добој, Новом Граду, Приједору, Зворнику, те општинама Брод, Билећа, Соколац, Угљевик, Оштра Лука, Костајница, Козарска Дубица, Градишка, Србац, Лакташи, Петровац, Прњавор, Дринић, Челинац, Источни Дрвар, Рибник, Мркоњић Град, Језеро, Кне-

жево, Шипово, Дервента, Вукосавље, Петрово, Доњи Жабар, Пелагићево, Осмац, Власеница, Хан Пијесак, Милићи, Шековићи, Братунац, Сребреница, Соколац, Источно Ново Сарајево, Трново, Рогатица, Фоча, Вишеград, Невесиње, Ново Горажде, Рудо, Калиновик, Требиње, Купрес и Источни Мостар; и још две локалне самоуправе у Федерацији БиХ – Дрвар и Гламоч). У односу на претходне изборе *СНСД* је преузео власт у Броду, Билећи, Угљевiku и Сокоцу [Зељковић 2024].

Коалиционе странке *СНСД*-а из власти – *Уједињена Српска* добила је начелника општина у Станарима, *ДЕМОС* на Палама, *Социјалистичка њаршшја* у Купресу – Република Српска и *Народна њаршшја Српске* у Крупина Уни.

Опозиционе странке су, сходно ранијим проценама, оствариле одређени успех. *СДС* – *Воља народа* добио је 12 начелничких места: у Бијељини, Берковићима, Љубињу, Гацком, Источном Мостару, Модричи, Теслићу, Кнежеву, Шамцу, Лопарама, Источном Старом Граду, Источној Илици.

ПДП је задржао градоначелничко место у Бањалуци и освојила га у Котор Вароши, а такође опозициона *Српска радикална сшранка* добила је начелничко место у Чајничу.

На основу наведеног, може се констатовати да су од 64 локалне самоуправе у Републици Српској, странке власти окупљене око *СНСД*-а показале доминантну позицију, имајући у виду да су победили у 48 локалних самоуправа (*СНСД* 44, *Уједињена Српска* једној, *ДЕМОС* једној, *Социјалистичка њаршшја* у једној, *НПС* једној), а опозиционе странке у 15 (*СДС* – *Воља народа* у 12, *ПДП* у две и *СРС* у једној).

Према једној од првих изјава председника Републике Српске и *СНСД*-а Милорада Додика, *СНСД* је на овим изборима добио 332.000 или 42%, док су водеће опозиционе странке *СДС* и *ПДП* по нешто више од 10% гласова, што јасно указује на доминантну позицију *СНСД*-а [V. K. 2024].

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНИ – РЕЗУЛТАТИ

У Федерацији Босне и Херцеговине наставила се поларизација међу бошњачким странкама која је још била видљива на општим изборима 2022. године. На овим изборима *СДА* је релативни победник, освојивши 27% гласова више него на претходним изборима, односно 555 већничких (одборничких) места (2020. је освојила 499).

СДА је добила 30 начелничких места у: Хаџићима, Вогошћи, Трнову – Федерација БиХ, Тешњу, Жепчу, Оџаку, Добој Истоку, Добој Југу, Сапни, Теочаку, Кладњу, Калесији, Олову, Јајцу, Високом, Какњу, Брези, Бусовачи, Новом Травнику, Горњем Вакуфу/Ускопљу, Великој Кладуши (где је широка коалиција бошњачких странака предвођена *СДА* прекинула осмогодишњу власт *Лабуристичке сшранке* Фикрета Абдића), Бужиму, Санском Мосту, Босанском Петровцу, као и накнадно одржаним изборима у Коњицу, Фојници и Јабланици. *СДА* је преузела примат од

СДП-а БиХ у Градачцу, Грачаници, Маглају, Завидовићима и Кључу. СДА је на овим локалним изборима показао доминацију своје партијске структуре иако значајно окрњене у претходном периоду, као што смо споменули, одвајањем нових политичких опција које су узеле учешћа и на овом изборном циклусу.

Па ипак, видљиво је да су странке владајуће „Тројке” (коалиције СДП-а БиХ, *Народ и правда* и *Наша странка*) однеле су победу у 12 локалних самоуправа и то у већим градовима – Сарајеву (у три од четири централне градске општине – Стари Град, Центар, Ново Сарајево, као и у суседним општинама Илиџа и Илијаш), као и у Тузли и Горажду као седиштима кантона, те у Бугојну, Доњем Вакуфу, те Босанској Крупи (са *Новом евројском странком*). И град Зеница поново је добио градоначелника из *Босанско-херцеговачке иницијативе*, која подржава странке власти – коалиције „Тројке”. Од СДА странке „Тројке” преузеле су Бугојно и Доњи Вакуф. Сумарно, СДП БиХ добио је седам, НИП три и *Наша странка* једног начелника града/општине.

Странка за БиХ добила је два начелничка места – у Сарајеву – Новом Граду и Челићу, а по једно – *Покрећ демократске акције* у Бановићима, *Социјалдемократије БиХ* у Лукавцу, *Нови евројски савез / Заједно* у Цазину, *Покрећ за модерну и активну Крајину* (ПОМАК) у Бихаћу, те независни кандидат у Босанском Грахову и Фочи – Федерација БиХ.

Појединачно највише гласова за одборничке саставе локалних самоуправа добиле су СДА, а потом СДП БиХ, *Народ и правда*, ДФ и *Странка за БиХ*.

Свакако су најинтересантнији избори били у граду Сарајеву (централне сарајевске општине) и Кантону Сарајево, где су по броју начелника и одборника странке „Тројке” однеле већину. Па ипак, у изборима за одборнике номинално је првопласирана СДА са својим коалиционим партнерима – *Странком за БиХ* и *Демократским фронтом* однео је већину над странкама „Тројке” – СДП БиХ, *Народ и правда* и *Наша странка*. На нивоу кантона, блок СДА–СБиХ–ДФ добила је 81.497, а странке „Тројке” (СДП БиХ – НИП – *Наша странка*) 60.092 гласа. На нивоу Града Сарајева блок око СДА добио је 49.675, а странке „Тројке” 43.753 гласа. Видљиво је да је блок око СДА однео убедљиву победу на нивоу Кантона (21.005 гласова више), а на нивоу града је та разлика нешто мање изражена па блок око СДА има 5.922 гласа више.

Табела 1. Изборни резултати у Кантону Сарајево / Граду Сарајево

Кантон – Град / странке	СДА	СБиХ	Народ и правда	СДП БиХ	Наша странка	ДФ
Кантон Сарајево	44.641	26.938	27.662	26.376	16.054	9.918
Град Сарајево	21.058	22.046	13.054	17.547	13.152	6.571

Извор: Подаци Странке демократске акције [Zahiragić o rezultatima SDA, 2024].

Међу босанско-херцеговачким Хрватима значајну већину је, очекивано, остварила ХДЗ БиХ, и то у Посавини, средњој Босни и западној Херцеговини, са укупно 17 начелника. О јачини позиција ХДЗ-а БиХ говори и чињеница да у шест општина његови кандидати за начелнике нису имали ни противкандидате. ХДЗ БиХ је добио начелничка места у Домањевац-Шамцу, Усори, Витезу (са ХСС *Свијетан Рагић*), Крешеву, Ливну, Широком Бријегу, Љубушком, Посушју, Неуму, Грудами и Читлуку. ХДЗ БиХ је, ипак, изгубила у Томиславграду (од коалиције *Хрвајски народни њокреј* и ХДЗ 1990), Варешу (од *Хрвајске демократске сјранке*) и Горњем Вакуфу (од СДА), Прозору-Рама (од *Рамске народне сјранке*), Добретићима (од ХСС *Свијетан Рагић*) [М. Г. 2024]. ХДЗ БиХ је и водећа хрватска политичка опција у Мостару, где је председник ХДЗ-а БиХ најавио наставак сарадње са бошњачком СДА, као и са мањим хрватским опцијама (ХРС, *Хрвајска листија за јуј*).

Имајући у виду чињеницу да је за изборе у скупштинама локалних самоуправа карактеристичан самостални наступ политичких странака, који је изборним правилима, максимално олакшан, посебно ће бити интересантан процес формирања одборничких већина. Неспорно је да је у општинским скупштинама са бошњачким становништвом јако добар резултат остварила СДА, затим СДП БиХ (знатно слабији али ипак респектабилан), док су остале странке из власти или опозиције добиле значајно мањи удео. У општинама са хрватским становништвом највећи успех је остварила ХДЗ БиХ, у том контексту је председник ХДЗ-а БиХ Драган Човић на Општем сабору у Шибенику 20. октобра изјавио да је његова странка добила 85% гласова босанско-херцеговачких Хрвата [А. Ку. 2024].

Табела 3. Број начелничких места по странкама и изборним циклусима

Странка / Год. избора	2016.	2020.	2024.
СНСД	32	44	47
СДА	33	27	32
ХДЗ БиХ	19	22	17
СДС	16	16	12
СДП БиХ	8	9	8
Независни кандидати	14	5	—
Народ и љавда	—	2	3

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ У ДИСТРИКТУ БРЧКО – АКТЕРИ И РЕЗУЛТАТИ

Сходно изборном закону, у Дистрикту Брчко бира се само Скупштина дистрикта која након избора бира своје извршне органа, водећи рачуна о националној заступљености свих конститутивних народа и представника мањина. На овим изборима релативну победу однели су међу српским странкама коалиција СНСД-а и *Социјалистичке љартије Српске*,

међу бошњачким СДА, а међу хрватским ХДЗ БиХ и за очекивати је да ће у њиховом политичком договору бити формирана нова извршна власт Дистрикта.

Табела 4. Резултати за Скупштину Дистрикта Брчко одржани 6. октобра 2024. године

Политички субјект	Број гласова	%	Број мандата
СДА – СТРАНКА ДЕМОКРАТСКЕ АКЦИЈЕ	6.024	15,93	4
СНСД – СПС	5.945	15,72	4
СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА – ДНС – ПУП	3.489	9,23	3
УЈЕДИЊЕНА СРПСКА	3.431	9,07	3
ХДЗ БИХ – ХРВАТСКА ДЕМОКРАТСКА ЗАЈЕДНИЦА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	3.387	8,96	3
ПДП – ПАРТИЈА ДЕМОКРАТСКОГ ПРОГРЕСА	2.321	6,14	2
САВЕЗ ЗА БОЉУ БУДУЋНОСТ БИХ СББ	2.271	6,01	2
НАРОД И ПРАВДА (НИП)	2.224	5,88	2
НАША СТРАНКА	2.053	5,43	2
СДП – СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКА ПАРТИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	1.988	5,26	1
СРПСКА ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА – ВОЉА НАРОДА	1.752	4,63	1
СБИХ – СТРАНКА ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ	1.385	3,66	1
Коалиција ХСС БРАЋА РАДИЋ – ХДЗ 1990	1.201	3,18	1
ДЕМОКРАТСКА ФРОНТА – ДФ	339	0,90	0

Националне мањине

Политички субјект	Број гласова	%	Мандат
АЛИЈА ДЕЊАГИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	276	35,43	1
РАДОСЛАВ СУБОТИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	157	20,15	1
МЕЈРА ШЕЧИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	135	17,33	
СЕМИР АЛИМАНОВИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	86	11,04	
СЕНАД АЛИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	52	6,68	
ТОДОРКА ЈОВАНОВИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	44	5,65	
МИРСАД АЛИЋ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ – НАЦИОНАЛНА МАЊИНА	29	3,72	

Извор: [Централна изборна комисија БиХ]

ЗАКЉУЧАК

Редовни локални избори у Босни и Херцеговини одржани 6. октобра 2024. године показали су актуелни распоред политичких снага у сложеној, вишенационалној држави, оптерећеној константним политичким кризама. Изборни дан обележен је катастрофалним поплавама у подручју јужно од Сарајева, у Коњицу, Јабланици и околним местима.

Како је етно-национализам главна одредница политичког живота Босне и Херцеговине, тако ни локални избори нису могли остати ван тог контекста, па се и сами резултати могу посматрати у оквирима политичких кретања унутар три националне заједнице – Срба, Бошњака и Хрвата.

Код Срба у Републици Српској и мањим делом у Федерацији Босне и Херцеговине, у срединама где Срби чине значајан део становништва јасна је доминација владајућег *СНСД*-а, уз коалиционе партнере *Уједињену Српску*, *Социјалистичку партију*, *ДЕМОС*, *Народну партију Српске*, остваривши победу на изборима за председнике општина и градова у око 50 локалних самоуправа. *СНСД* и после ових избора остаје водећа политичка снага међу Србима у Републици Српској и Босни и Херцеговини у целини.

Опозиција, пре свих водећа опозициона *СДС-Воља народа*, али и *ПДП*, *Листа за правду и ред*, те новонастали *Народни фронт*, покушала је да се одупре већ осамнаестогодишњој доминацији *СНСД*-а. У томе је само донекле успела јер је остварила победу у Бањалуци (која је већ била у њеним рукама), Бијељини, као и једном броју општина у Посавини, Семберији, Источном Сарајеву и појединим срединама у Херцеговини.

Код бошњачког политичког фактора приметна је дуалност која траје још од 2022. године када је тада опозициона коалиција тзв. „Тројка” (*СДП БиХ*, *Народ и правда* и *Наша странка*) успела да прекине политичку доминацију *СДА* на ентитетском и државном нивоу. Сада опозициона *СДА* је победник овог циклуса локалних избора. Она је показала да је очувала јаку страначку структуру и значајну бирачку базу, истина одневши победу махом у мањим срединама, али и остварујући и солидне резултате у већим градовима. Владајућа коалиција „Тројке” (*СДП БиХ*, *Народ и правда* и *Наша странка*) однела је победу у највећим бошњачким градовима – централним општинама Сарајева, Тузли, али и у Зеници (где је победио кандидат њиховог политичког партнера), као и једном броју мањих локалних самоуправа. Па ипак, остаје утисак релативног пораза које је претрпела владајућа коалиција „Тројке”, а пре свега њеног носећег елемента – *СДП БиХ*.

Имајући наведено у виду, као и формирање и даље егзистирање јасне поделе на странке власти и опозиције (*СДА*, *ДФ*, *Странка за БиХ*), може се рећи да су позиције изједначене, уз извесну номиналну и психолошку предност коју је *СДА* као водећа партија добила након овог циклуса локалних избора.

Код Хрвата је поново, истина у нешто мањој мери, показана доминација *ХДЗ*-а БиХ. Он јесте однео победу у већини општина са хрватским становништвом, али и добио јаснију опозицију бар на локалном нивоу –

ХДЗ 1990, Хрватска демократска странка и друге политичке опције, чиме су ови избори показали извесну нарастајућу фрагментираност хрватског бирачког тела.

Имајући у виду расподелу места председника општина и градова, као и такође важну расподелу одборничких места, у Републици Српској постоји несумњива јасна већина *СНСД*-а и њених партнерских странака (чак и у самој Бањалуци где је за градоначелника изабран опозициони кандидат), али и јака упоришта опозиционих странака, пре свих *СДС*-а и *ПДП*-а у појединим општинама. Оно што је карактеристично да услед раздробљености опозиције, чак и водеће опозиционе партије остају испод релативно ниског изборног прага од 3% (што је рецимо са *СДС-Воља народа* био случај у Бањалуци, или пак *ПДП* у Добоју и сликовито говори о овом феномену).

У Федерацији Босне и Херцеговине, распоред председника градова и општина а посебно одборничких седишта посебно добија на значају у граду Сарајеву, који је добио ореол „тврђаве странака” тзв. „Тројке” (*СДП БиХ, Народ и правда, Наша странка*), због освојених три од четири централне градске општине. Па ипак, распоред гласова за одборнике у граду и Кантону Сарајево (који обухвата његову ширу околину) говори у прилог да је опозиција око *СДА (СБиХ и ДФ)* остварила номиналну већину гласова.

Градоначелник Сарајева бира се посредно, преко општинских скупштина, и где још увек није јасно ко ће остварити већину. Познато је да ће се за то место борити две политичке колоне, еквивалентне националној политичкој подели, па ће са једне стране ту бити странке „Тројке” – *СДП БиХ, Народ и правда* и *Наша странка*, а са друге *СДА, ДФ, Странка за БиХ* и др. У срединама изван великих градских средишта, пре свих Сарајева, Тузле и Зенице, потпуну доминацију има *СДА*.

У хрватским срединама постоји и даље егзистира доминација *ХДЗ*-а БиХ, али и уз даљу фрагментизацију политичког простора.

Наравно, за односе Бошњака и Хрвата биће посебно важан и процес формирања власти у највећем националном мешовитом граду – Мостару, а ту ће несумњиво водећу улогу имати бошњачка *СДА* (који је у том граду освојили чак четири пута више гласова од странака коалиције „Тројке”) и хрватски *ХДЗ* БиХ.

Ови избори се као и сви локални избори који се не одржавају истовремено са изборима за више нивое власти могу посматрати и као „барометар” избора за опште изборе који су по изборном календару Босне и Херцеговине планирани за почетак октобра 2026. године. Имајући све напред наведено у виду, можемо претпоставити да ће на тим изборима најбоље стартне позиције код Срба имати *СНСД* и њени коалициони партнери, код Хрвата *ХДЗ* БиХ (иако ослабљен), док ће најнеизвеснија ситуација бити код Бошњака имајући у виду јасну поларизованост партија тзв. „Тројке” и *СДА*, са својим коалиционим партнерима, уз извесну и реалну, али и психолошку предност коју је на овим изборима остварила опозициона *СДА*. Наведене тенденције се могу видети и из табеле са бројем добијених начелничких места у актуелном и претходним изборним циклусима.

И даље је присутна доминација водећих националних странака – *СНСД*, *СДА* и *ХДЗ* БиХ. Јасно је видљиво да *СНСД* одржава и јача своју доминацију у српском бирачком телу, да *СДА* успева да поврати своје раније позиције код бошњачких бирача, и да *ХДЗ* БиХ бележи извештај пад унутар хрватског бирачког корпуса.

ЦИТИРАНИ ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Матић, Петар (2013). Резултати и последице локалних избора у Србији 2012. године. У зборнику: *Избори у Србији 2012. године: (не)очекивана промена*, књ. 2. Уредници: Милан Јовановић и Душан Вучићевић. Београд: Институт за политичке студије.
- Мијатовић, Марко (2023). Општи избори у Босни и Херцеговини у октобру 2022. године. *Политичка ревија*, 78(4), 23–46. [<https://doi.org/10.5937/pr78-45714>]
- Cvitković, Ivan (2006). *Hrvatski identitet u Bosni i Hercegovini: Hrvati između nacionalnog i građanskog*. Zagreb i Sarajevo: Synopsis.
- Kasapović, Mirjana (2005). *Bosna i Hercegovina: podijeljeno društvo i nestabilna država*. Zagreb: Politička kultura.
- Markešić, Ivan (2010). *Religija u političkim strankama: na primjeru Bosne i Hercegovine*. Zagreb i Sarajevo: Synopsis.
- Nagradić, Slobodan (1998). *Lokalni izbori u Bosni i Hercegovini 1997.: Analiza rezultata lokalnih izbora u Republici Srpskoj*. Sarajevo: Centar za promociju civilnog društva.
- Nurković, Rahman (2012). *Urbana geografija svijeta*. Tešanj: Planjax.
- Pejanović, Mirko i Elmir Sadiković (2010). *Lokalna i regionalna samouprava u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: „Šahinpašić”.
- Pejanović, Mirko (2010). *Ogledi o državnosti i političkom razvoju Bosne i Hercegovine: studije, članci, intervjui*. Sarajevo i Zagreb: „Šahinpašić”.
- Zukić, Amir (2012). *Demokratski izbori u Bosni i Hercegovini: 1990–2010*. Sarajevo: Publishing.

ЕЛЕКТРОНСКИ ИЗВОРИ

- Зељковић, Вељко (2024). Побједили СНСД и Станивуковић. Глас Српске, 7. 10. 2024. Доступно на: https://www.glassrpske.com/cir/novosti/politika/pobijedili-snsd-i-stanivukovic/545328#google_vignette. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Кадрић, Милана (2024). Танјуг: Радио телевизија Војводине, 26. 9. 2024. Доступно на: https://www.rtv.rs/sr_ci/politika/vucevic-u-banjaluci-radimo-na-zajednistvu-a-ne-protiv-nekoga_1571457.html. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Канцеларија високог представника / Office of the High Representative (OHR) (2024). Заједничка изјава амбасадора земаља чланица Управног одбора Савјета за имплементацију мира, 16. 7. 2024. Доступно на: <https://www.ohr.int/joint-statement-by-the-ambassadors-of-the-peace-implementation-councils-steering-board-3/>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Локални избори (2024). – 6. октобар 2024. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине. Локални избори 2024 Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је дана 08.05.2024. донијела Одлуку о расписивању и одржавању Локалних избора 2024. године. Доступно на: https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/osnovne_informacije_lokalni_izbori_2024-srp.pdf?v=1. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Политика (2024). Пленковић: Пријатељски односи Хрватске и БиХ су неупитни, *Политика*, 16. 7. 2024. Доступно на: <https://www.politika.rs/scc/clanak/630585/Plenkovic-Prijateljski-odnosi-Hrvatske-i-BiH-su-neupitni>. Приступљено: 28. 5. 2025.

- РТВ БН (2024). Предсједници бирачких одбора не смију бити чланови странака, крај и за представнике „фиктивних” странака. 30. 3. 2024. Доступно на: <https://www.rtvbn.com/cirilica/4057850/predsjudnici-birackih-odbora-ne-smiju-biti-clanovi-stranaka-kraj-i-za-predstavnike-fiktivnih-stranaka>. Приступљено: 28. 5. 2024.
- Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (2024). Одлука о расписивању и одржавању локалних избора. Доступно на: https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/odluka_o_raspisivanju_i_odrzavanju_lokalnih_izbora_2024-s.pdf. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Централна изборна комисија БиХ (2024). Локални избори 2024 – Потврђени (05.11.2024. и 15.11.2024.). Резултати. Доступно на: https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=36&langId=2#/9/200/0/0. Приступљено: 28. 5. 2025.
- А. Ку. (2024). Čović: Postoje problemi s partnerima u vlasti, zahvaljujući Plenkoviću Hrvatima je danas lakše. Klix.ba, 20. 10. 2024. Доступно на: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/covic-postoje-problemi-s-partnerima-u-vlasti-zahvaljujuci-plenkovicu-hrvatima-je-danas-lakse/241020064>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Centralna izborna komisija BiH: Centralna izborna komisija BiH odgodila izbore u Jablanici, Konjicu, Kiseljaku, Kreševu i na tri biračka mjesta u Fojnici (2024). Доступно на: <https://www.izbori.ba/?Lang=3&CategoryID=64&Id=5405>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Jerković, Matea (2024). Oslobođenje.ba, 14. 7. 2024. Доступно на: <https://www.oslobodjenje.ba/dosjei/intervju/zeljana-zovko-opet-o-tri-federalne-jedinice-hrvatima-treba-vratiti-oduzeto-pravo-968915/>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- М. Г. (2024). Čović: U dvije sredine nismo ostvarili rezultat kojem smo se nadali, Klix.ba, 6. 10. 2024. Доступно на: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/covic-u-dvije-sredine-nismo-ostvarili-rezultat-kojem-smo-se-nadali/241006168>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Memčić, Lejla (2024). BiH od marta stagnira s reformama, pokazuje novi izvještaj Evropske komisije. Birn. Detector. Доступно на: <https://detektor.ba/2024/10/30/bih-od-marta-stagnira-s-reformama-pokazuje-novi-izvjestaj-evropske-komisije/>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Н. В. (2024). Evo kako glasati na biralištima u BiH gdje se koristi elektronska oprema, 6. 10. 2024. Доступно на: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/evo-kako-glasati-na-biralištima-u-bih-gdje-se-koristi-elektronska-oprema/241006002>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Obrdaj, Davor (2024). Analiza slogana stranaka / „Dosadni i(li) potpuna katastrofa”, jedna poruka je jasna, ali... Oslobođenje.ba. 5. 9. 2024. Доступно на: <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/analiza-slogana-stranaka-dosadni-i-li-potpuna-katastrofa-jedna-poruka-je-jasna-ali-981490>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Одлука о о закључивању Централног бирачког списка са станјем на дан 22.08.2024. године у 24.00 сати. Доступно на: https://www.izbori.ba/Documents/izbori_2024/08/odluka_o_zakljucivanju_cbs-lokalni_izbori_2024-bos.pdf. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Predsednik Republike Srbije (2024). Saopštenja: Deklaracija o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog Naroda, 8. 6. 2024. Доступно на: <https://www.predsednik.rs/lat/pres-centar/saopstenja/deklaracija-o-zastiti-nacionalnih-i-politickih-prava-i-zajednickoj-buducnosti-srpskog-naroda>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- PrijedorDanas.com (2023). Prijedorski Gradski Portal. Dalibor Grabež izabran za predsjednika Gradskog odbora Potkozarskog narodnog pokreta Prijedor, 24. 6. 2023. Доступно на: <http://www.prijordanas.com/?p=207557>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Radio Bihać, Radio Bihać – изборна дебата, кандидати за градоначелника, Elvedin Sedić i Rusmir Musa, 10. 9. 2024. Доступно на: <https://www.youtube.com/watch?v=E1ZrBgkG5Pw>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- RTV BN (2024). Pomoćnik Blinkena sa članovima Predsjedništva, 7. 10. 2024. Доступно на: <https://rtvbn.com/4066220/pomocnik-blinkena-sa-clanovima-predsjednistva>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- SprskaInfo (2023). „Pobjedićemo SNSD i sve njihove prikolicе”. Srđan Rankić izabran za predsjednika Narodnog fronta Bratunac, 13. 11. 2023. Доступно на: <https://srpskainfo>.

- com/foto-pobijedicemo-snsd-i-sve-njihove-prikolice-srdjan-rankic-izabran-za-pred-sjednika-narodnog-fronta-bratunac/. Приступљено: 28. 5. 2025.
- U Žepču se osniva HDS – Hrvatski demokratski savez (22. 12. 2023). Доступно на: <https://etto.ba/clanak/u-zepcu-se-osniva-hds-hrvatski-demokratski-savez>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- V. K. (2024). Dodik komentirao rezultate izbora: SNSD je prevazišao sve partije, osvojili smo 332.000 glasova. KlixVijesti, 7. 10. 2024. Доступно на: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/dodik-komentirao-rezultate-izbora-snsd-je-prevazisao-sve-partije-osvojili-smo-332-000-glasova/241007101>. Приступљено: 28. 5. 2025.
- Zahiragić o rezultatima SDA: U Kantonu Sarajevo smo ubjedljivo prva stranka (2024). Klix.ba, 25. 10. 2024. Доступно на: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/zahiragic-o-rezultatima-sda-u-kantonu-sarajevo-smo-ubjedljivo-prva-stranka/241025112>. Приступљено: 28. 5. 2025.

ПРЕПОРУЧЕНИ САЈТОВИ:

Демократски народни савез, <https://www.dnsrs.org>
 Демократски фронт, <http://fronta.ba>
 Листа за правду и ред, <https://nebojsavukanovic.info>
 Савез независних социјалдемократа, <https://snsd.org>
 Социјалистичка партија, <https://socijalisti.ba/>
 Српска демократска странка – Воља народа, <https://www.sds.rs>
 Народ и правда, <https://www.narodipravda.ba>
 Народни фронт, <https://www.trivicjelena.com>
 Наша странка, <https://www.nasastranka.ba>
 Партија демократског прогреса Републике Српске, <https://www.pdp.rs.ba>
 Социјалдемократска партија Босне и Херцеговине, <https://www.sdp.ba>
 Странка демократске акције, <https://www.sda.ba>
 Хрватска демократска заједница Босне и Херцеговине, <https://www.hdzbih.org>
 Централна изборна комисија БиХ, <https://www.izbori.ba/?Lang=5>

МЕДИЈИ:

Глас Српске, Бања Лука, <https://www.glassrpske.com>
 Oslobođenje, Sarajevo, <https://www.oslobodjenje.ba>

LOCAL ELECTIONS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IN 2024: ACTORS, HISTORY AND CONSEQUENCES

by

MARKO MIJATOVIĆ

Belgrade, Serbia

markomijatovic78@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9948-2287>

PETAR MATIĆ

Institute for Political Studies

Kralja Milana 16, Belgrade, Serbia

pmatic75@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0205-9762>

SUMMARY: The aim of this paper is to provide a more comprehensive picture of the regular local elections in Bosnia and Herzegovina, held on October 6, 2024, both in the Republic of Srpska and in the Federation of Bosnia and Herzegovina and the Brčko District. The paper will deal with the overall political context that followed the elections, present the development of the political-party system in the three constituent nations – Serbs, Bosniaks and Croats and the political entities that took part in these elections, as well as the electoral rules under which local elections in Bosnia and Herzegovina are maintained. Finally, after analyzing the results, basic conclusions are to be given about the messages sent by the voters in these elections and to offer predictions about the future development of the political situation in Bosnia and Herzegovina. At the same time, the authors are bearing in mind national and entity elections and local elections which, in accordance with the electoral legislation, are held in the regular term, two years after the national elections i.e. halfway through the mandate of the authorities at higher levels. As such, the local elections in 2024 are a kind of “barometer” election ahead of the next elections for the bodies of Bosnia and Herzegovina and the entities, which are planned for 2026. At the elections, the ²SNSD won among the Serbs, the ³HDZ BiH among the Croats, who are in power, while the opposing ⁴SDA won among the Bosniaks, which will certainly have its political consequences in the coming period in the run-up to the general elections in two years.

KEYWORDS: Bosnia and Herzegovina; Republika Srpska; Federation of Bosnia and Herzegovina; local elections; political parties

² Savez nezavisnih socijaldemokrata – Alliance of Independent Social Democrats.

³ Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine – Croatian Democratic Union of Bosnia and Herzegovina.

⁴ Stranka demokratske akcije – Party of Democratic Action.